

Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 25.12.2013. године, констатовано је да мр Аризановић Драган завршио писање докторске дисертације под насловом „Улога Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције у процесу придруживања Србије Европској унији”. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 26. 12. 2013. године именована је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу: проф. др Мишчевић Тања, проф. др Радомир Милашиновић и проф. др Драган Р. Симић, ментор.

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

Извештај о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат Драган Аризановић рођен је 16. јануара 1963. године у Сурдулици, Република Србија, где је завршио основну школу. Завршио је средњу школу управних послова „Пане Ђукић“ у Сремској Каменици 1983. године, и Војну академију КоВ-VII-1у у Београду 1988. године.

Последипломске магистарске студије на Универзитету у Београду – Факултету политичких наука, смер Међународни односи, завршио је 2011. године и одбранио магистарску тезу под насловом „Улога граничне полиције у међународним односима”, чиме је стекао звање магистра политичких наука.

Мр Драган Аризановић је запослен у Министарству унутрашњих послова Републике Србије од 1983. године и радио је на пословима: полицијског службеника, помоћника командира, заменика начелника ОП, начелника одељења полиције, заменик к-та САЈ-а за КиМ, заменик к-та 124 ИБ ПП, помоћник к-та Јединице за обезбеђење, заменик начелника одељења у Управи за обезбеђење, официр за праћење јавних скупова и сузбијање тежих облика нарушавања ЈРМ, и начелник одељења у Управи полиције ПУБГ. Сада је на пословима помоћника команданта Жандармерије у Министарству унутрашњих послова Републике Србије.

Кандидат је аутор неколико радова из области међународних односа, међународне политике и спољне политике Србије, међу којима издвајамо:

- Аризановић Драган, Дикић Братислав, *Улога граничне полиције у спречавању угрожавања безбедности Републике Србије*, у: Гађиновић Радослав (ур.), Зборник: „Србија - Отимање Косова и Метохије”, Институт за политичке студије, Београд, UDK 351.746.1:355.01(497.11), 2012.

- Krstić Nataša, Kulašević Vladimir, Arizanović Dragan, *Effects of the space Planning Urban Sustainability/Утицај планирања простора на урбану одрживост*, in: ”Proceedings of the International Conference – The Role of Universities and their

Contribution to Sustainable Development”, 29-30 November 2012, Belgrade, Serbia, Strand - Sustainable Urban Society Association, Belgrade, 2012, ISBN 978-86-89111-00-2.

Мр Драган Аризановић је, како се види из његове биографије, током свог школовања био у прилици да стекне потребна знања из науке о међународним односима, спољне политике и међународних организација, што му је, поред обављања најсложенијих полицијских послова, било од велике помоћи приликом израде докторске дисертације.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата мр Драгана Аризановића, на тему „Улога Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције у процесу придруживања Србије Европској унији“, износи по обиму 282 стране од чега осам заузима списак литературе.

Поред увода, дисертација садржи још седам поглавља и закључна разматрања. Поглавља су: „Појам корупције“, „Корупција и политичке елите“, „Субјекти у борби против корупције“, „Министарство унутрашњих послова и корупција“, „Улога Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције у процесу придруживања Европској унији“, „Утицај афера о корупцији у Србији на процес придруживања Европској унији“, и „Ефекти сузбијања корупције“, која су подељена на више тематских целина.

Докторска дисертација мр Драгана Аризановића представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Текст дисертације обogaћен је неопходном ваљаном аргументацијом. Основна полазишта заснована су на обимној литератури, а у раду се позива и упућује на разноврсне и бројне изворе. Приликом израде докторске дисертације, кандидат је користио монографије, научне и стручне радове великог броја домаћих и страних аутора, затим конвенције, уговоре, споразуме, резолуције, стратегије, законе, извештаје и програме као и друга правна аката међународних организација, које се односе на предмет истраживања.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације мр Драгана Аризановића је проучавање улоге Министарства унутрашњих послова (МУП) у спречавању корупције у процесу придруживања Србије Европској унији, која се огледа у изградњи институционалних капацитета, улагања у кадрове – људске ресурсе и материјално-техничка средства и јачање сарадње на државном и међународном нивоу. Кандидат истиче да су најбитни сегменти МУП-а управо кадрови, односно људски ресурси и неопходна материјално-техничка средства.

Истражујући проблем корупције, кандидат је истакао на проблеме њеног дефинисања и класификације, као и на различите ефекте сузбијања корупције. Такође, кандидат је истакао међународну сарадњу и улогу органа Министарства унутрашњих послова у превенцији и сузбијању корупције организованог и привредног криминала и

у којој мери је то утицало на побољшање стандарда и услова МУП-а, и осталих органа и институција у Републици Србији у сузбијању корупције.

Временски, истраживање обухвата раздобље од почетка 2007. године до јула 2013. године, а просторно, односи се на Републику Србију.

Као научни циљеви овог истраживања означени су, пре свега, научно објашњење и научна дескрипција улоге МУП-а у спречавању корупције, посебно у процесу придруживања Србије Европској унији. Ово истраживање, поред научне дескрипције за научни циљ је имало и успело да постигне и нека научна објашњења. Рад је, пре свега, допринео да се научно објасне услови, као и законски и институционални оквир који су неходни за настајање, односно сузбијање различитих ефеката корупције. Кандидат Аризановић сматра да у сузбијању корупције значајну улогу има Министарство унутрашњих послова, посебно у вези са применом Стратегије у борби против корупције у Србији, многих акционих планова, закона и стандарда Европске уније. Кандидат истиче да је предуслов за спровођење тих активности и мера управо ефикасна и свеобухватна реформа Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Остварени друштвени циљеви овог рада су верификација и унапређење постојећих, као и примена нових мера и активности Министарства унутрашњих послова ради сузбијања корупције. Осим тога, то је и систематски и свеобухватно обрађена реформа система МУП-а, њена реализација, контрола учињеног, и на крају одговорност за оно што до сада није учињено, уз представљање ефекта и, наравно, заслуга у циљу превенције и сузбијања корупције. Посебан друштвени циљ ове дисертације је унапређење међународне сарадње и улоге органа МУП-а у превенцији и сузбијању корупције у процесу придруживања Европској унији. Такође, научно обрађена тема од практичне је користи и за доносиоце политичких одлука и креаторе спољне политике.

4. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У складу са предметом и циљем истраживања, кандидат је дефинисао општу, и четири посебне хипотезе.

Општа хипотеза

Министарство унутрашњих послова Републике Србије има одлучујућу улогу у спречавању корупције у процесу придруживања Европској унији.

Овако постављена генерална хипотеза подразумевала је следеће битне *посебне хипотезе*:

- Различити фактори који доводе до настанка корупције, као и разноврсни видови отежавају њено ограничење и сузбијање, посебно у савременим условима транзиције, а са друге стране глобализације.

- Министарство унутрашњих послова, као и остали државни органи – судови, војска, царина, обавештајне и инспекцијске службе, као и медији треба организовано и

систематски да делују ка спречавању корупције, при чему је главна и водећа улога МУП-а.

- Изградња институционалних капацитета, улагање у кадрове – људске ресурсе и материјално-техничка средства неопходни су за остваривање циљева МУП-а у спречавању корупције.

- МУП спроводи различите активности ради спречавања корупције, од усвајања Стратегије о спречавању корупције, до примене бројних мера и активности, као што су задржавање извршиоца кривичног дела (до 48сати) и привремено одузимање предмета стечених извршењем кривичног дела, и друго.

- Ефекти превенције и спречавања корупције, знатно су утицали на побољшање стандарда МУП-а, правосуђа и медија, као и на процес придруживања Србије Европској унији.

5. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Докторска дисертација садржи поред увода, закључка и литературе још седам поглавља.

Први (уводни) део обухвата формулацију проблема истраживања, предмет и циљ дисертације, хипотетички оквир, методе које су примењене, као и очекивани резултати и научни допринос.

Други део „Појам корупције“ чини садржај подељен на пет целина.

У првој целини „Појмовно одређење корупције“, Кандидат указује на проблеме дефинисања појма корупције, и даје критички приказ неколико битних дефиниција као и одређивање овог појма у важећим прописима Републике Србије. Допринос Кандидата у овом делу је у разликовању и дефинисању појмова првог, „коруптивно понашање“ и друго, „корупција“.

Друга целина „Настанак и развој корупције“, Кандидат сматра да је корупција настала упоредо са развојем цивилизације. У овом делу рада проучава настанак корупције у Србији од периода раног феудализма, „Душановог законика“ из 1349. године, који представља основу кривичног права, са предвиђеним казнама, до казни за злоупотребе службеног положаја за време Краљевине Југославије, СФРЈ и актуелног „Кривичног законика“ Републике Србије из 2012. године у коме су одређена су кривична дела против службене дужности.

Трећа целина „Фактори који доводе до настанка корупције“, садржи шест поглавља.

У првом поглављу „Законска регулатива“, аутор упозорава на битне факторе који доводе до настанка корупције, а то су веома лоша законска регулатива, која површно обрађује материју која се односи на корупцију, односно коруптивно понашање и лоша казнена политика у Републици Србији, тако да Кандидат сматра да је потребно увести меру одузимања стечене имовине.

Друго поглавље „Тржишни и економски односи“, обухватају све врсте пословања у земљи и размене интереса и материјалне користи између државног службеника и потрошача. Кандидат сматра да су лоши тржишни и економски односи веома битан фактор који може довести или поспешити корупцију.

Треће поглавље „Свест и морал“, Кандидат сматра да су у спектру коруптивног понашања фактори који доводе до корупције и веома низак ниво свести односно морала код државних службеника.

У **четвртом поглављу треће целине „Слабе институције и пројекти Европске уније“**, Кандидат истражује ИПА фондове који представљају инструмент Европске уније за неповратну финансијску помоћ за период 2007-2013. године, и указује на значај неколико претприступних инструмената који су се користили пре 2007. године (*CARDS, ISPA, PHARE, SAPARD*).

Кандидат сматра да и ови претприступни инструменти могу бити фактор корупције, а тај његов став оправдава досадашња пракса реализације многих пројеката у појединим министарствима у износу од више стотина милиона евра, јер Кандидат указује да је транспарентност сведена на минимум, а у многим случајевима не постоји законска регулатива, или пројекат односно пројекти уопште нису објављени.

Допринос у овом делу рада Кандидата је његово истраживање пројеката који су завршени, у спровођењу или су у припреми и то у неколико наших министарстава и то у: (1) Министарству унутрашњих послова; (2) Министарству регионалног развоја и локалне самоуправе; (3) Министарству здравља, (4) Министарству енергетике, развоја и заштите животне средине; (5) Министарству рада, запошљавања и социјалне политике; и (6) Министарству спољне и унутрашње трговине и телекомуникације. Кандидат Аризановић истиче да *наведени пројекти у овим министарствима имају финансијску вредност већу од 64,4 милијарде евра*, и да, уколико се наведени пројекти и реализују само према својој намени, могу значајно да допринесу изградњи и развоју институција, привреде, људских ресурса, али и повећају стандард грађана Србије. Кандидат упозорава да због још увек слабих и/или неизграђених институција и слабе законске регулативе, а са друге стране великих могућности за коруптивне односе и различите видове корупције, нетраспарентности код припреме, реализације и објављивања резултата завршених пројеката, сматра да је оправдано неповерење да се ови пројекти остварују у потпуности према својој намени, у процесу придруживања Републике Србије Европској Унији.

Пето поглавље „Неповерење у институције“, Кандидат даље разматра да су несагледиве последице ако грађани, средства информисања и сами службеници сумњају у државне институције, јер се онда ради о идеалним условима за појаву коруптивног понашања и реализацију корупције.

Шесто поглавље „Непоштовање рокова“ обухвата неефикасност полиције и правосуђа, као и дуготрајне процесе (истраге, прикупљања обавештења, суђења, и др.).

Четврта целина „Елементи корупције“, Кандидат наводи следеће елементе корупције: (1) државни службеник, (2) грађанин, и (3) корист. У овом делу Кандидат даје дефиниције државног и јавног службеника. Он указује на проблем што државни службеници, за разлику од јавних, нису одговорни за незаконит рад нити за штету коју су проузроковали, већ је за то, према Закону о државној управи, одговорна Република Србија. Према кандидату, грађанин је елемент корупције, и то објект над којим је спроведена корупција, јер за разлику од државног и јавног службеника, грађанин нема ни функције ни моћ. И трећи елемент, корист је, уствари, најбитнији јер доводи до корупције. Кандидат сматра да би уопште постојало кривично дело корупције, које још увек не познаје „Кривични законик Републике Србије“, мора постојати одређена врста користи, која се може мерити новцем, робом или другом врстом драгоцености. Због тога је изузетно важно *да се кривично дело корупције што пре правно регулише*.

Пета целина „Видови корупције“, има девет поглавља, свако је посвећено одређеном виду корупције, и то: (1) Политичка корупција; (2) Пореска; (3) „Пендрек“; (4) Правосудна; (5) „Бели мантили“; (6) Шалтер корупција; (7) Административна; (8) „Индекс“ корупција и (9) Тендерска корупција.

Код политичке корупције, Кандидат разликује три фазе и то: предизборна кампања, изборни резултат, и преузимање власти. Кандидат Аризановић указује да је то још још један показатељ да у Србији не постоје јаке и стабилне институције које имају довољно снаге и законску моћ да предузимају мере да при томе не буду опструисане од стране политичких лидера или партија. Проблем је још сложенији, јер политички лидери док су на власти скоро никада не одговарају за корупцију, а да би се избегла политичка корупција Кандидат сматра да је потребно јасно дефинисати финансирање странака, начин избора, начин расподеле функција и надлежности и одвојити професију од политике односно стручне службе од политичких функција. И код осталих видова корупције, Кандидат указује на различите фазе што образлаже одговарајућим примерима из праксе.

Трећи део „Корупција и политичке елите“ чини садржај подељен у три целине.

Прва целина „Услови настанка корупције у политици“, Кандидат указује на значај истраживања о институцијама које се баве борбом против корупције у Босни и Херцеговини, Црној Гори и осталим земљама Западног Балкана. Кандидат сматра да су слабост, недовољна развијеност институција, али и улога политичке елите, неодговорност тужилаштва и неких министарстава евидентна у Републици Србији. Иако би највећи допринос у борби против корупције требало би да има Савет за борбу против корупције, Кандидат указује да Влада Србије, тужилаштво и полиција нису одговорно поступали према годишњим Извештајима о раду Савета за борбу против корупције. Кандидат указује на резултате тих истраживања, на основу којих је утврђено да већина институција није хијерархијски уређена са јасно дефинисаним надлежностима и одговорностима, али и да је моћ концентрисана у рукама политичких елита док се многе политичке одлуке доносе ван институција, нетранспарентно, неодговорно и без анализе какве су могуће последице и штета по државу и друштво. Аризановић сматра да је то, нажалост, и даље могуће у 21. веку у демократским вишепартијским политичким системима, у условима глобализације међународних односа, са јаким регионалним организацијама, а посебно све већом улогом Европске уније на овим просторима. У овом делу рада, он указује и на различита схватања појма глобализације.

У првом делу друге целине „Политичке партије и корупција“, Кандидат разматра непосредне факторе у шест поглавља, а то су: финансирање политичких партија, екстрабуџетска средства, који су дефинисани у „Закону о финансирању политичких активности“ Републике Србије, затим и огроман државни апарат и сферу јавне потрошње, као и пореска политика и нејасна и обимна правна регулатива.

Прво поглавље „Финансирање политичких партија“, Кандидат сматра да је „Закон о финансирању политичких активности“ дефинисао и уредио начин финансирања, начин вођења евиденција а посебно контролу финансирања политичких странака, њихових коалиција и група грађана.

У другом поглављу које се односи на „Огроман државни апарат“, Кандидат даје предлог решења како се може смањити државна администрација и повећати производња. Према њему, државни систем треба прилагодити нашим националним интересима и вредностима, а после усвајања закона о смањењу државне администрације, треба донети и остале мере и активности.

У другом делу друге целине „Посредни фактори“, Кандидат у посебним поглављима разматра посредне факторе, и то: нетранспарентност активности политичких партија на власти, висина зарада у јавном сектору, кадровска политика, казнена политика, непостојање контроле политичких елита од стране јавног мњења и медија, ванинституционална моћ политичких странака. Кандидат сматра да карактеристике политичких партија или политичке елите која је недвосмислено повезана са корупцијом можемо видети код: неједнаких ставова и принципа у финансирању политичких партија; нерегуларности у прибављању средстава, посебно у периоду предизборне кампање; код честе трговина посланичким мандатима; код сукоба интереса високих државних функционера, и др.

Трећа целина „Политичка предизборна кампања и политички ставови о корупцији“, Кандидат сматра да су политички ставови који су прокламовани у предизборним и постизборним периодима указивали на формалну борбу против корупције и организованог криминала, а посебно током председничких и парламентарних избора у Републици Србији у мају 2012. године. Кандидат указује да одређене политичке странке да би оствариле тај свој циљ, дају разна обећања, од могућих до оних које није могуће реализовати, само да би обезбедиле средства и тако приказале своју (често непостојећу) снагу и моћ. И из тих разлога, Кандидат сматра да можемо имати најбоље стратегије, најбоље кадрове, као и да уложимо значајна финансијска средства али само под условом да се све то уради у одређеном року и да се при томе свака фаза контролише и да се уложена средства прикажу транспарентно (порекло средстава, коме су намењена, и како се троше). При томе, Кандидат истиче да је неопходно је да свако одговара за направљене пропусте, али и да они који су их починили, никада више немају могућност за другу шансу. То се посебно односи на оне у области политике, а који су учествовали у системској корупцији. Он сматра да они требају бити процесуирани, тј. санкционисани тако да им се забрани даље обављање било које државне или јавне функције, и да им се одузме сва бесправно стечена имовина.

Четврти део „Субјекти у борби против корупције“, има четири целине.

Прва целина „Законски основу у борби против корупције“ односи се на законске основе у борби против корупције. Наиме, у Србији је усвојено неколико закона – „Закон о јавним набавкама“, „Закон о финансирању политичких странака“, Закон о спречавању сукоба интереса“, и други. Посебну пажњу у овом делу рада Кандидат је посветио „Закону о Агенцији за борбу против корупције“ из 2008. године. Кандидат сматра да је управо законски основ један од главних проблема у борби против корупције, зато што су настале озбиљне потешкоће као што су: недостатак овлашћења да се законске одредбе спроводе у пракси, спорост у конституисању, проблем квалификације и стучности кадрова, проблем техничке опремљености и недостатак радног простора. Осим тога, проучавајући улогу и ефекте Агенције за борбу против корупције, Кандидат сматра да је суштина проблема слабих ефеката у борби против корупције због постојања различитих агенција јер је акција у старту предодређена на неуспех зато што је не спроводе полицијски и истражни правосудни органи. Он сматра да је управо у томе срж проблема у борби против корупције и самом спречавању корупције на нивоу државе, али и на међународном нивоу. Дакле, уместо да је држава предузела превентивне мере у спречавању корупције, држава мора да се бори против корупције да би дошли до фазе спречавања корупције.

Друга целина „Државни органи – судови, полиција, обавештајне службе, царина и други у борби против корупције“ има десет поглавља, а у сваком од њих Кандидат проучава законски основ, делокруг рада и ефекте у борби против корупције. То су: Савет за борбу против корупције, Државна ревизорска институција, Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки, Кабинет првог потпредседника Владе, Министарство правде, Министарство унутрашњих послова, Пореска управа, Безбедносно информативна агенција, Повереник за информације од јавног значаја, као и научно-истраживачке институције које посредно учествују или указују на корупцију и организовани криминал.

Кандидат истиче да је улога Министарства унутрашњих послова од пресудног значаја а то се пре свега односи да је најмање у овој области заступљено и ангажовано Министарство полиције уједно је и најмање одговорно, и сматра да није добро у односу на овлашћења која имају припадници полиције у односу на све државне институције, агенције, савете итд. Међутим, он указује да је проблем што у Министарству унутрашњих послова не постоји формацијска јединица, управа или сектор који се бави корупцијом, било спречавањем било борбом против корупције.

У трећој целини четвртог дела „Друштвена одговорност државе у борби против корупције“, Кандидат сматра да би се друштвена одговорност државе огледала у томе да треба да разматра своје одлуке које доноси, а које имају или би могле имати последице на читав друштвени систем. Међути, Кандидат упозорава на непостојање друштвене одговорности државе, у овом случају политичке партије и политичке елите, јер не постоје санкције у правном смислу, већ само у моралном и друштвеном. Кандидат истиче да је једини начин да политичке елите и лидери постану и друштвено одговорни ако, у случају да се докаже у судском поступку да су одговорни за неко од видова корупције, да се и правно санкционишу, односно да им се посебним законом забране све друштвено-политичке активности и обављање јавних и државних функција, уз наравно, заплону целокупне имовине.

У четвртој целини овог дела „Медији у борби против корупције“, Кандидат сматра да и у превентивном делу медији имају велику улогу у борби против корупције, од покретања одређених афера, до обавештавања јавности о починиоцима овог кривичног дела и сличних кривичних дела. У овом делу дисертације, Кандидат анализира „Извештај о притисцима и контроли медија“ Савета за борбу против корупције и истиче да су медији једина спона између државе и друштвене заједнице. Аризановић сматра да само независни, професионални и непристрасни медији могу допринети изласку из ове веома тешке ситуације, покренути афере и инсистирати да оне добију судски епилог.

Пети део „Министарство унутрашњих послова у борби против корупције“, Кандидат упозорава на недовољно прецизна овлашћења која има Агенција за борбу против корупције, недовољно укључивање Министарства унутрашњих послова и Министарства правде као и других релевантних чинилаца, организација и субјеката државе укључујући и невладине организације у борби против корупције. Он истиче неопходност да се у оквиру Министарства унутрашњих послова формира Специјални Сектор Министарства унутрашњих послова, јер је то према Кандидату, једина мера која ће уродити плодом у сузбијању и борби против корупције и остварењу „нулте толеранције“.

Прва целина „Корупција у МУП-у и утицај на извршавање редовних послова и задатака“, Кандидат разматра на основу „Закона о полицији“, место, улогу и

надлежности Министра полиције, Директора полиције, и послове Дирекције полиције.

У овом делу дисертације Кандидат указује на разлику између појмова управљање и руковођење - командовање. Аризановић сматра да су руковођење и командовање, или управљање полицијским односно организационим јединицама у саставу Дирекције полиције, предуслов успешне организације и извршавања послова и задатака који су у надлежности полиције. Он констатује да су јако битне управљачка функција (министра) и функција руковођења и командовања (директора полиције), јер се на тај начин омогућава процес рада у организацији (Министарство унутрашњих послова), као и остваривање циљева и задатака. У овом делу рада он објашњава где може доћи до застоја у том систему руковођења и командовања, и приказује основне принципи успешног руковођења и командовања.

Друга целина „Мере и активности Министарства унутрашњих послова неопходне за спречавање корупције“, обухвата следеће мере: у оквиру Министарства унутрашњих послова (у Специјалном Сектору) ван седишта Дирекције полиције, потешно је формирати Биро за прикупљање обавештења о корупцији у Министарству. Након тога формирати комисију која је у најкараћем року урадити Акциони план за реформу полиције (примерени рок је седам дана), и после тога у року од 30 дана извршити све предвиђено акционим планом на пољу реформе полиције. Кандидат сматра да после спроведене реформе полиције, треба направити и Стратегију развоја полиције.

Посебна четири поглавља посвећена су: (1) формирању Бироа за прикупљање обавештења о корупцији припадника Министарства унутрашњих послова, (2) „Акционом плану за реформу полиције“; (3) „Акционом плану за спречавање корупције у Министарству унутрашњих послова“; и (4) изради „Стратегије развоја Министарства полиције период 2014 – 2018.“ Кандидат сматра да се само на тај начин може покренути борба против корупције у сопственим редовима и борба против корупције у друштву. Код израде „Стратегије развоја Министарства полиције период 2014 – 2018“, Кандидат истиче да је ту веома битна превентивна улога Министарства полиције, посебно ако је јавност упозната да Министарство, рецимо, формира „Специјални сектор“, издваја значајна средства за оспособљавање кадроба за борбу против корупције поштујући стандарде и принципе Европске уније.

Трећа целина „Надлежност Сектора Унутрашње контроле МУП-а у спречавању корупције“, Кандидат указује да постојање овог сектора у МУП-у превентивно делује у циљу откривања евентуалних кривичних дела која су учињена од стране полицијских службеника и да је веома битно у спречавању корупције у поступању припадника полиције према грађанима приликом извршавања послова и задатака и ван делокруга рада Министарства.

Четврта целина „Стратегија Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције“ је веома важна превентивна мера, која би била дугорочног карактера и требало би је примењивати од виших разреда основних школа. Циљ ове Стратегије био би да будуће генерације схвате разноврсне последице корупције по друштво и државу.

Шести део „Улога МУПа у спречавању корупције у процесу придруживања Европско унији“ има четири посебне целине.

Прва целина „Мере и активности Министарства полиције на спречавању корупције“, Кандидат истиче да у случају, као до сада, да се Министарство

унутрашњих послова благовремено не организује увек ће морати да се бави репресивним делом корупције а то је борба против корупције. Он сматра да моменат превентивног деловања даје велику предност и увећава вероватноћу да мере које будемо преузимали иду у сусрет откривању и спречавању корупције и упозорава да су непостојање стандарда, правилника, уредби па и закона који дефинишу и одређују правила понашања у одређеној области јако добро тло које има за последицу стварање коруптивних односа и касније реализацију корупције.

Друга целина „Мере и активности Министарства правде на спречавању корупције“, Кандидат објашњава да Министарство правде у свим фазама које претходе корупцији, од „коруптивних односа“, до реализације а најчешће након реализације предузима офанзивне мере у откривању актера и привођења правди у сарадњи са Министарством полиције. Најчешће мере које предузима Министарство правде, односно тужилаштво, јесу консултације и стучно мишљење да ли посоје елементи одређене врсте кривичног дела из области корупције.

Трећа целина су „Мере и активности осталих државних органа и неврладиних организација на спречавању корупције“. Кандидат указује на истраживања и пројекте као што су настављање активности на реализацији Twining-пројекта „Реформа полиције: унутрашња контрола“, а који је финансиран у оквиру ИПА фонда Европске уније. Најефикасније мере и активности које се могу спровести, према Кандидату, јесу да се у оквиру Министарства полиције формира Специјални Сектор који би, са тужилашвом имао преко потребна овлашћења у спречавању и борби против корупције. Припадници тог Сектора морају имати посебна примања као и услове рада и средства. Јавност у раду је најјача контрола која се мора спроводити на месечном нивоу.

Четврта целина „Улога и допринос Министарства унутрашњих послова у спречавању ширења корупције у процесу придруживања Србије Европској Унији“, Кандидат сматра да је процес придруживања дуготрајан и захтева огромне реформе читавог система, друштва и државе. Он указује да бисмо што боље сагледали улогу и допринос Министарства унутрашњих послова пре свега у спречавању и борби против корупције у процесу придруживања Србије ка Европској унији то можемо предочити на тај начин што се морају по хитном поступку у врло кратком року испунити и испоштовати све норме и стандарди које је прописала Европска унија, а које ће након експланативног скрининга бити предмет контроле европских експерата у Србији. Кандидат истиче да је улога Министарства двојака и то: улога у спровођењу реформи полиције а допринос у борби против корупције.

Седми део дисертације има назив „Утицај афера о корупцији у Србији на процес придруживања Европској унији“.

Прва целина „Корупција у Србији – чињенице и афере“, Кандидат набраја неколико афера које су у последњој деценији биле актуелне у Републици Србији.

Друга целина „Улога МУП-а у спречавању корупције у наведеним аферама“, Кандидат истиче да се улога Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције у процесу придруживања Србије Европској унији, огледа у изградњи институционалних капацитета, улагање у кадрове – људске ресурсе и материјално-техничка средства, као и јачање сарадње на државном и међународном нивоу. Најбитнији сегменти МУП-а су управо кадрови, односно људски ресурси и материјално-техничка средства која треба обезбедити ради успешног прикупљања

доказног материјала. Посебна пажња је посвећена анализи садржаја докумената „Акционог плана за спровођење националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године“ и „Националне Стратегије за борбу против корупције“ у овом делу рада.

Такође, посебан сегмент рада односи се на утицај корупције на процес придруживања ЕУ, јер је до сада било на десетине случајева корупције (током приватизације, и друго) између осталих и због којих је дошло до одлагања о одређивању датума о почетку преговора Србије и Европске уније

Трећа целина „Сарадња МУП-а и Еуропол-а/Интерпола-а по питању корупције у процесу придруживања Европској унији“, Кандидат наводи да је још 2010. године основана је Управа за међународну оперативну сарадњу у саставу Дирекције полиције. Та Управа је формирана на основу одлуке Владе Републике, са циљем да се унапређују односи међународне сарадње посебно у европској интеграцији у области сузбијања међународног криминала. Управа за међународну оперативну полицијску сарадњу у свом саставу има четири одељења и то: Одељење за послове ИНТЕРПОЛ-а, Одељење за послове ЕВРОПОЛ-а, Одељење за управљање информацијама, Одељење за координацију осталих облика међународне сарадње, а њихове активности и облици сарадње разматрани су у посебним поглављима.

Четврта и последња целина овог дела „Утицај корупције на процес придруживања ЕУ“, Кандидат истиче да је у овом процесу придруживања Европској унији битно следеће: усклађивање стандарда поступања, стратегија, размена информација, унапређење добре праксе и успостављање координираних активности у области стручног усавршавања и критеријума у борби против корупције.

Посебан сегмент посвећен је истраживању перцепције у области борбе против корупције, које је спровео Цесид у оквиру пројекта „Борба против корупције и успостављање Агенције за борбу против корупције“.

У осмом делу дисертације „Ефекти сузбијања корупције“, прва целина бави се „Приказивањем резултата сузбијања корупције“. Аризановић истиче да превентивни резултати у сузбијању корупције обухватају: доношење Националне Стратегије за борбу против корупције; доношење Акционог плана за реализацију Националне Стратегије за борбу против корупције; формирање посебног одељења у оквиру Управе криминалистичке полиције за борбу против корупције; и повећање броја запослених у Сектору унутрашње контроле.

Друга целина „Процена за заустављање корупције у Србији“, Кандидат истиче да је неопходно извршити процене које су од виталног значаја како би се борба против корупције окончала у одређеном времену. У овом делу Кандидат инсистира да са војно-полицијског и безбедносног аспекта теоријски утврди процена елемената за заустављање корупције. Код истраживања корупције у Србији, према Кандидату, потребно је утврдити чиниоце који ће нам касније користити у процени времена, снага и средстава за сузбијање и у борби против корупције.

У трећој целини „Последице корупције у Србији“, Кандидат наводи да су у последњој деценији евидентне огромне последице које су захватиле и државу и друштво, а то су: пораст незапослености, неповерење страних инвеститора, раст јавног дуга Републике Србије, ниски животни стандард грађана, и посебно економско питање – неисплаћене зарађене плате, социјална примања, нереализоване судске пресуде и

други ненаплатива потраживања, непостојање конкуренције на тржишту рада, роба и услуга, непоштовање економских закона на тржишту новца, парализовано је друштво и држава када је у питању развојни потенцијал, одлив стручног, перспективног и школованог кадра у иностранство, дестимулисање иновација, патента и проналазака, екстремне социјалне неједнакости, инфлација – status quo, макроекономска неравнотежа, корупција је други назив за пљачку државне имовине и најкраћи пут до анархије јесте корупција.

Четврта целина осмог дела „Одузимање нелегално стечене имовине“, Кандидат сматра да ако бисмо анализирали реформу полиције, а посебно промене у појединим полицијским управама, и ефекте у борби против корупције дошли бисмо до закључка да реформа у полицији не само да није спроведена, него није ни почела. Кандидат ово аргументује што још увек не постоји „Стратегија о реформи полиције“, као ни „Стратегија о борби против корупције или спречавању корупције у МУП-у“, и сматра да иако је донета „Стратегија развоја Министарства унутрашњих послова“, то није довољно да се обухвате стандарди Европске уније који се односи на реформу полиције, него може бити само полазна основа за реформу полиције. После усвајања ових документа било би мобуће одузимањ енелегално стечене имовине.

Пета целина „Мере и активности на отклањању последица корупције“ има два поглавља.

Прво поглавље „Реформа полиције у складу са стандардима Европске уније“, Кандидат мр Драган Аризановић сматра да је прво потребно да се изврши анализа области које су најпроблематичније и области на којима друштвена заједница управо инсистира, са циљем остварења друштвеног интереса који је у овом тренутку је усмерен ка европским интеграцијама и прилагођавања стандардима Европске Уније. Такође, потребно је анализирати услове у којима ради полиција Србије, као и методе, принципе и поштовање закона и људских права у складу са нормама и стандардима које владају у Европској Унији. Посебан део реформе полиције који мора бити обухваћен планом јесте едукација, преквалификација и сертификација комисија. Последњи сегмент реформе полиције, према Кандидату, било би усклађивање логистичких стандарда, техничких стандарда и научних достигнућа са потребама службе. Осим тога, реформа полиције такође са аспекта професионализације мора бити јасна и прецизна када су у питању кадровска решења.

У другом поглављу „Правилник о понашању и међусобним односима у складу са кодексом ЕУ“, приказан је нацрт овог документа на основу вишегодишњег истраживања. Уколико се овај документ усвоји, његова примена би допринела усклађивању и унапређивању међуљудских односа који су од пресудног значаја у оваквим установама посебно у униформисаном саставу полиције. Такође, применом овог Правилника јасно би се дефинисали поступци, начини обраћања и комуникације како међу припадницима полиције, тако и према грађанима, према осумњиченом.

Треће поглавље „Организација и систематизација радних места у Министарству унутрашњих послова“, Кандидат истиче да је неопходно да се у оквиру Министарства потребно формира Специјални сектор. Аризановић сматра да у оквиру „Специјалног сектора“ треба уврстити: Агенцију за борбу против корупције, Сектор унутрашње контроле, у свим подручним полицијским управама формирати одељења за борбу против корупције са по два одсека и то одсек за сузбијање корупције, одсек за борбу против корупције и одсек ранга одељења за специјалне акције. Такође, кандидат сматра да је потребно формирати управе за борбу против корупције у више градова у Србији, а које би у свом саставу имале одељење за сузбијање корупције, одељење за борбу против корупције, одељење за координацију и

аналитику и одељење ранга вода за специјалне акције.

Четврто поглавље „Правилник о стицању звања и напредовања у служби“, његова примена би омогућила да се уреди: ко може бити, на који начин и под којим условима распоређен на одређено радно место, са циљем да би се избегли проблеми кадровске политике у основним ћелијама Министарства унутрашњих послова, злоупотребе виских руководиоца и демотивација запослених за напредовање у служби.

Пето поглавље „Стратегија о спречавању и борби против корупције Министарства унутрашњих послова“, Кандидат мр Драган Аризановић сматра да се пре спровођења реформе полиције мора донети Стратегија министарства за борбу против корупције, односно за сузбијање корупције. У оквиру стратегије први корак је реформа полиције, која мора бити детаљно спроведена, тако да се онемогуће они чиниоци који могу да ометају спречавање и борбу против корупције.

Шеста целина „Акциони план за спровођење Нове Стратегије за спречавање корупције“, Кандидат наводи елементе овог Акционог плана, као да се морају предвидети одговорна лица, односно извршиоци одређених задатака. Он сматра да се само на овакав начин могу очекивати резултати у спречавању и борби против корупције и ефекти би били видљиви не само у Министарству унутрашњих послова већ и у Европској унији.

Седма целина „Пројекција очекиваних резултата у спречавању корупције у Србији“, подразумева следеће активности: у првој години би се донела стратегија Министарства унутрашњих послова и акциони планови; у другој години би се донела систематизација и у истој години спровела реформа полиције; у трећој и четвртој години би се кренуло у реализацију на сузбијању и борби против корупције. Аризановић истиче да би се оваквим редоследом активности уз поштовање принципа професионалности, принципијелности, непристрасности, законитости у раду, омогућило спречавање корупције и остварење „нулте толеранције“ према корупцији, што би било веома значајно у процесу придруживања Европској унији.

Завршна разматрања представљају сумирање резултата до којих се дошло током истраживања као и поновно разматрање и потврђивање на почетку постављених хипотеза.

Акционом плану за спречавање корупције у Министарству унутрашњих послова

6. Методе које су примењене у истраживању

Битне карактеристике овог теоријско - емпиријског истраживања захтевале су примену следећих метода:

Од основних научних метода, примењене су све основне аналитичко-синтетичке методе (методе анализе и синтезе, индукције и дедукције, до апстракције и конкретизације, као и генерализације и специјализације).

Што се тиче општенаучних метода у овом раду, коришћене су хипотетичко-дедуктивна метода, статистичка, метода моделовања и компаративна метода. Хипотетичко-дедуктивна је искуствено заснована, проверавана и на основу

потврђености сазнања и његове применљивости уопштавана као дедуктивни основ. Статистичка метода захтевала је прибављање појединачних података о мерењу, док је метода моделовања била неопходна зато што је сваки систем (замишљен или примењен) један стварни или теоријски модел који је добар основ за извођење модалног (теоријског) али и стварног експеримента. Такође, примењена је и компаративна метода, јер су на основу прецизно утврђених критеријума, вршена поређења у овом истраживању.

Од метода за прикупљање и обраду података највећу улогу имала је анализа садржаја докумената, а као основне технике користиле су се квантитативна и квалитативна анализа.

Документи, књиге, студије и чланци основни су извори података о предмету истраживања, а поред штампаних издања, путем интернета коришћене су доступне архиве и базе података.

7. Очекивани резултати и научни допринос

Полазећи од предмета и циља истраживања, постављених хипотеза и примењених метода, главни очекивани резултати овог истраживања потврђени су у овој дисертацији.

Научни допринос теме заснива се на два битна момента. Прво, у нашој и, нама познатој, светској научној литератури ова тема у облику јединственог научног дела, није обрађена, те је ова докторска дисертација потпуно оригинална. Друго, на научном циљу и значају обраде теме. Њен циљ – научно објашњење, нуди резултате више дисциплинарног домаћаја – безбедности, права и међународних односа, управо због повезаности у међусобној условљености у изради ове докторске дисертације.

Друштвени допринос огледа се у превенцији и спречавању корупције, што је један од проблема у процесу придруживања Србије Европској унији. Осим тога, допринос је и у изградњи институционалних капацитета, улагање у кадрове и материјалне ресурсе, јачање сарадње на државном и међународном нивоу, и на крају побољшање ефикасности правосудних органа, посебно експедитивности у решавању проблема корупције.

8. Закључак

На основу изведеног истраживања, може се тврдити да је кандидат показао смисао за научно-истраживачки рад за актуелну тему, која је научно потребна и друштвено оправдана, и што је у складу са до сада показаним научним интересовањем, способностима кандидата и његовим професионалним опредељењем.

У својој докторској дисертацији на тему „Улога Министарства унутрашњих послова у спречавању корупције у процесу придруживања Србије Европској

унији“, кандидат мр Аризановић Драган је остварио низ следећих научних доприноса:

- Изабрао је тему која је веома актуелна у процесу придруживања Европској унији.
- Овакав темељан, и не само врло стручно, већ и амбициозно замишљен приступ реализацији предмета истраживања указује на вредан научни допринос доктората Драгана Аризановића, и то не само у сфери међународних односа, већ и у оквиру безбедносних наука.
- Структура садржаја дисертације поштује принципе општости и конкретизације истраживања и начела прецизности, реалности и ограничења. Она омогућава свођење предмета истраживања у научно прихватљиве оквире за спознају и детерминацију појава, и приказ резултата истраживања. За похвалу је свакако и то што се овај рад у потпуности, без икаквих одступања, реализован према предложеном пројекту, што је данас реткост у домену наших друштвених наука.
- Комисија констатује да су научно објашњење и научна дескрипција улоге Министарства унутрашњих послова, као научни циљ сасвим постигнути у оквиру докторске дисертације кандидата, и да је исто тако остварен и друштвени циљ његовог истраживања који се огледа у доприносу решавања друштвених проблема у домену сузбијања корупције и ефикасније борбе против корупције.
- Посматрано са научног становишта треба истаћи да је од посебног значаја и то што ће нова сазнања која се односе на предмет истраживања омогућити даље континуирано истраживање ове проблематике, што, имајући у виду како динамика међународних, друштвених и правних кретања утиче на положај држава и међународних организација, што има посебну вредност у сузбијању и у борби против корупције.
- Приложена литература дала је веома добру грађу за израду докторске дисертације. Приложени списак литературе доприноси уверењу Комисије да је кандидат имао у свом раду уз богате документационе изворе и добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидата да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом, другим документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методолошкој усмерености кандидата.
- Велики број умесних фуснота у докторској дисертацији кандидата доприносе квалитету и научној валидности овог рада.
- Рад је писан једноставно, разумљиво, лаким стилем и језиком, са несумњиво солидним познавањем теорије и праксе од стране кандидата.

Докторска дисертација кандидата мр Драгана Аризановића обрађује научно значајну и сложену стварност, а постигнути резултати истраживања представљају изузетан допринос, како у смислу ваљаног обухвата теме, тако и у стварању могућности њеног даљег и још дубљег сагледавања.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације, Комисија закључује да је дисертација мр Драгана Аризановића написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду.

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата мр Драгана Аризановића, представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 30.4. 2014.

Комисија :

проф. др Тања Мишчевић

проф. др Радомир Милашиновић

проф. др Драган Симић, ментор